

Grøn og borgernær varme

Fem forslag, der understøtter udrulning af varmepumper og fjernvarme i danske hjem

TEKNIQ

Grøn og borgernær varme

I 2022 fastsatte et bredt flertal i Folketinget en klar ambition: I 2035 skal ingen boliger i Danmark opvarmes med gasfyr. Dengang var ca. 340.000 boliger stadig på naturgas.

Klima og energiafhængighed var de to hovedårsager til den ambitiøse målsætning. Og det er de stadig i dag: Siden 2022 er klimakrisen blot blevet endnu mere presserende, og imens fortsætter Putin ufortrødent sin krig i Ukraine, som EU medfinansierer, så længe unionen er afhængig af russisk gas.

Her står Danmark, med sin høje selvforsyning af naturgas og biogasproduktion, i en unik position til at understøtte europæisk energiafhængighed. Den gas, vi ikke selv forbruger, kan vi eksportere til vores nabolande og dermed hjælpe dem fri af fossil import.

En hurtig udfasning af gas i boligopvarmningen er kort fortalt en del af svaret på to af tidens største udfordringer.

Men overgangen fra gas til grøn varme handler også om danskernes privatøkonomi. Konvertering fra gasfyr til varmepumpe eller fjernvarme kan i mange husstande give årlige besparelser på mere end 7000 kr. Over gasfyrets normale levetid svarer det til en samlet nettobesparelse på omkring 150.000 kr. efter tilbagebetaling af investeringen og før eventuelle renter.

Varmeomstillingen er dermed ikke kun en investering i et lavere CO₂-aftryk og højere sikkerhed, men i en stærkere økonomi og øget købekraft for den enkelte familie.

Grøn varme er kort sagt en rigtig god idé. Men i mange områder lader den vente på sig.

Ubalance og uklarhed bremser udfasningen

De grønne konverteringer er faldet markant, siden 2035-ambitionen blev vedtaget i køl-vandet på energikrisen. 260.000 boliger opvarmes stadig med gas, og ifølge regeringens seneste fremskrivning vil der være ca. 120.000 gasfyr tilbage i 2035. Årsagen er, at både fjernvarme- og varmepumpeudrulningen er stødt på udfordringer.

89 godkendte fjernvarmeprojekter er blevet forsinkede fra 2022-2024. Og ifølge en medlemsundersøgelse fra Dansk Fjernvarme måtte 25 selskaber, alene i 2024, opgive godkendte fjernvarmeprojekter til ca. 13.000 husstande.

Den faldende efterspørgsel på fjernvarme skyldes bl.a., at der hos forbrugerne ikke er en stabil og samtidig interesse. Det er flere steder vanskeligt at opnå den nødvendige opbakning til at igangsætte projekter. Årsagerne er flere, men det har navnlig rod i de negative historier om kuldsejlede fjernvarmeprojekter, uklare meldinger om økonomi og tidshorisont på projekterne, samt en tilsyneladende lav gaspris, der dæmper motivationen til at koble sig på fjernvarmen.

Udrulningen af varmepumper møder samme tendens. Markedet er ganske vist i bedring, og i 2025 blev der installeret ca. 16.000 varmepumper i danske hjem. Men det er slet ikke på niveau med 2022, hvor tallet var 40.000.

En del af forklaringen er, at de økonomiske og politiske rammer er uklare. Både forbrugere og installatører har begrænset adgang til information om, hvilken grøn varmeløsning der er mest rentabel for den enkelte boligejer.

Udrulningen af grøn varme hæmmes desuden af træge behandlingsprocesser og kommunale hindringer for at søge tilskud til varmepumper. I praksis begrænser det boligejerens mulighed for hurtigt at vælge en alternativ varmekilde, hvis fjernvarme viser sig ikke at være muligt i det pågældende område.

Hvis borgerne skal kunne træffe gode, langsigtede beslutninger, og installatører skal kunne planlægge og levere løsningerne effektivt, er der brug for klare spilleregler, pålidelige tidsplaner og sammenlignelige vilkår på varmeområdet. Alternativet er, at boligejerne bliver på gassen, til skade for klimaet, sikkerheden og den private økonomi.

TEKNIQ lancerer derfor udspillet "Grøn og borgernær varme". Med udspillet præsenterer vi fem konkrete anbefalinger, der understøtter udrulningen af varmepumper og fjernvarme. Formålet er at styrke fjernvarmen og bevare den høje tillid til sektoren, samtidig med at vi sikrer lige konkurrencevilkår og bedre rammer for forbrugere og de virksomheder, der producerer og installerer den grønne varme.

1. Styrk tilliden til fjernvarmen og følg branchens egne anbefalinger

De kommunale fjernvarmeselskaber har længe leveret stabil og klimavenlig varme til danskerne og nyder generelt stor tillid blandt borgerne. Den tillid skal vi værne om og styrke. For fjernvarmen er og bliver en grundsten i fremtidens grønne opvarmning.

Kritisable fjernvarmeprojekter - for eksempel den fejlslagne udrulning i Odsherred - har dog vist, at manglende faglige kompetencer i nogle bestyrelser kan skabe udfordringer for både økonomi og tillid blandt forbrugerne.

Enkeltsager skal ikke overskygge de mange veldrevne selskaber, men de understreger, at der er behov for klare retningslinjer i bestyrelserne, så hele sektoren står stærkt, og borgernes tillid til fjernvarmen fastholdes.

Anbefaling:

Bestyrelserne i fjernvarmeselskaberne bør følge Dansk Fjernvarmes "Kodeks for god sel-

skabsledelse", som giver et solidt grundlag for ansvarlig drift. Kodekset indebærer bl.a., at:

- Mindst halvdelen af bestyrelsesmedlemmerne skal kunne anses som uafhængige. Det betyder grundlæggende, at medlemmer ikke må have været ansat i selskabet eller på anden vis have en væsentlig relation dertil.
- Bestyrelsen udarbejder et samlet overblik over kompetencebehovet i bestyrelsen indenfor for eksempel økonomi, jura og projektledelse. Bestyrelsen lægger dertil en strategi for, hvordan de nødvendige kompetencer kan sikres gennem udpegning, rekruttering og uddannelse.
- Sektoren arbejder efter et "følg-eller-forklar"-princip, hvor bestyrelserne redegør for, hvordan de efterlever anbefalingerne for god selskabsledelse.

2. Overhold fristen på fjernvarmeprojekter og giv hurtig adgang til varmepumpetilskud

Når kommuner godkender fjernvarmeprojekter, udlægges det pågældende område til fjernvarme. Det giver ro, og fjernvarmeforsyningen har herefter fem år til at opnå tilstrækkelig tilslutning og rulle fjernvarmen ud til boligerne i området. Lykkes det ikke, skal projektet som udgangspunkt aflyses.

Nogle kommuner fastholder dog områder som fjernvarmeudlagte på trods af manglende forbrugertilslutning og/eller en projektøkonomi, der ikke er bæredygtig. Fastholdelsen kan for eksempel ske ved at skære dele af områder ud af projektet eller ved at afvente bedre økonomiske forudsætninger for eksempelvis anlægsentrepriser. Fastholdelsen efterlader borgerne i uvished om deres konverteringsmuligheder, om tidsplanen og ikke mindst privatøkonomien.

Så længe det pågældende område er reserveret til fjernvarme, kan boligejere derudover ikke opnå tilskud til en individuel varmepumpe. Ifølge Energistyrelsen har ca. 1600 borgere

siden 2023 forgæves forsøgt at søge tilskud til en varmepumpe i områder, som kommunen har udlagt til fjernvarme. Antallet af borgere, som bor i et reserveret område og derfor ikke kan søge tilskud, er dog langt højere.

Boligerne havner dermed i et limbo, hvor de enten må vente på fjernvarme, der måske aldrig kommer, eller investere i en varmepumpe uden mulighed for tilskud fra varmepumpepuljen – en pulje, der flere år i træk slet ikke er blevet tømt. Det skaber frustration.

Anbefaling:

- Udpegede fjernvarmeområder skal automatisk nedlægges, hvis der ikke opnås tilstrækkelig tilslutning inden for fem år. Det skal ikke være muligt at forlænge tilslutningsperioden.
- Når fristen udløber, skal boligejere hurtigst muligt få mulighed for tilskud til varmepumper.

3. Gør prisen på fjernvarme gennemsigtig

Prisen på fjernvarme opleves mange steder som uigennemsigtig. Prisen varierer betydeligt fra selskab til selskab, også internt i kommunerne, og de nuværende officielle prisopgørelser giver ikke forbrugerne et klart billede. På Dansk Fjernvarmes prisoversigt fremgår det for eksempel, at den årlige fjernvarmepris for et standardhus på 130 m² i Randers pr. 1. januar 2025 svinger fra 9.009 kr. til 23.081 kr. På landsplan betaler danskerne alt fra 5.211 kr. til 24.100 kr. om året for samme varmeforbrug.

Det kan samtidig koste mange tusinde kroner at frakoble sig fjernvarmen, ofte uden at forbrugerne på forhånd kender prisen. Det tilgodeser hverken forbrugerne eller konkurrencen på markedet og medvirker til at skabe usikkerhed hos den enkelte.

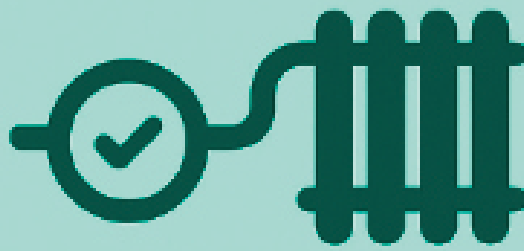
De uklare økonomiske vilkår gør det desuden svært at vejlede boligejeren om konsekvenserne af varmekonverteringen, da der mangler et troværdigt sammenligningsgrundlag.

Anbefaling:

- Indfør krav om en standardiseret prisvisning på fjernvarme. Forbrugerne kan hermed nemt sammenligne prisen på tværs af fjernvarmeselskaberne og få en indikation af, om den tilbudte fjernvarme er attraktiv. Oversigten kan med fordel bygges op på samme måde som ÅOP-opgørelsen.
- Gør udtrædelsespriser gennemsigtige gennem nationale retningslinjer. Det kan for eksempel ske ved at fastsætte en ensartet prisstruktur. På den måde bliver prisen hverken en økonomisk overraskelse eller en barriere for at vælge en alternativ grøn varmekilde.
- Pålæg Energistyrelsen, i samarbejde med fjernvarmesektoren, at indsamle og stille data om varmepriser til rådighed på Spareenergi.

4. Præciser fjernvarmeselskabernes rolle

Et stigende antal fjernvarmeselskaber – ofte helt eller delvist kommunalt ejede – udvider i disse år deres forretningsområde til også at omfatte ydelser, som private installationsvirksomheder traditionelt har varetaget.

Et centralt eksempel er installation og service af fjernvarmeunits – de enheder, som forbin-der bygningens varmesystem med det kollektive fjernvarmenet. Den opgave er traditionelt blevet udført af den lokale VVS-installatør, men fjernvarmeselskaberne tilbyder i stigende grad abonnementsordninger, hvor de overtager ansvaret for indkøb, installation og efterfølgende service.

Den tendens blev kun bestyrket, da Energi-klagenævnet i maj 2025 afgjorde, at Forsyningstilsynets forbud mod fjernvarmeselskabers abonnementsordninger for fjernvarmeunits skulle ophæves pga. uklare regler, der kræver præcisering. Det betyder i praksis, at selskaberne igen kan indregne udgifterne til disse ordninger i varmeprisen. Dermed kan de konkurrere direkte med private virksomheder på et marked, der ellers ligger uden for fjern-

varmeselskabernes naturlige monopol og ikke hører under varmemforsyningsloven.

Når selskaber med adgang til offentlig finansiering begynder at udføre opgaver i konkurrence med private aktører, sker det på ulige markedsvilkår. Det skaber en skævvridning i markedet, hvor almindelige installatørers forretningsgrundlag svækkes, og forbrugernes reelle valgmuligheder reduceres.

Fjernvarmeselskaber, der opererer under varmemforsyningsloven – med de rettigheder og pligter, det indebærer – bør ikke konkurrere med private virksomheder om levering af ydelser, der ikke naturligt hører under fjernvarmeselskabernes monopolområde.

Anbefaling:

Præciser i varmemforsyningsloven, at helt eller delvist offentligt ejede eller lånefinansierede fjernvarmeselskaberne ikke må udføre aktiviteter, der omfatter andet end produktion og distribution af fjernvarme. Herved undgås det, at selskaber med offentlig støtte risikerer at udkonkurrere private virksomheder.

5. Giv klar og fyldestgørende besked til boligejerne

Mange boligejere bor i områder, som på papiret er planlagt eller godkendt til fjernvarme, men stadig ikke er rullet ud i praksis – som regel på grund af forsinkelser, afbrydelse af projektet eller manglende opbakning til fjernvarme i området.

Det sætter boligejerne i et limbo: Skal de blive på gassen, skal de vente på fjernvarme, der måske aldrig kommer, eller skal de investere i en varmepumpe uden mulighed for tilskud, fordi de bor i et fjernvarmeudlagt område?

Der mangler klarhed om udsigterne og mulighederne. Konsekvensen er, at mange boligejere ikke kan eller ønsker at afkoble sig gasfyret, selvom fjernvarme og varmepumper på sigt er billigere.

Anbefaling:

Boligejere med gasfyr, der ligger i områder med godkendte eller planlagte fjernvarmeprojekter, skal have klar og fyldestgørende besked om fremtidens varme og de underliggende muligheder.

Beskeden bør indeholde følgende oplysninger:

- En afklaring om, hvorvidt gasnettet i området forventes at lukke – og i så fald hvornår.
- En klar status på det aktuelle fjernvarmeprojekt i området, og hvornår fjernvarmen forventes færdigudrullet.
- En gennemskuelig sammenligning af opvarmningsmulighederne. Sammenligningen bør indeholde oplysninger om økonomiske omkostninger og besparelser ved henholdsvis at beholde gasfyret og at konvertere til fjernvarme eller varmepumpe.

